

O'ZBEKISTON XALQ SHOIRI

Rauf Parfi

TAVALLUDINING 80 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN

"ZAMONAVIY SHE'RIYATNI O'RGANISHNING DOLZARB MASALALARI"
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

MATERIALLARI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI DAVLAT ADABIYOT MUZEYI

O'ZBEK TILI, ADABIYOTI VA FOLKLORI INSTITUTI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA
ADABIYOTI UNIVERSITETI

ANQARA HOJI BAYRAM VALI UNIVERSITETI

EGEY UNIVERSITETI ADABIYOT FAKULTETI TURK TILI VA
ADABIYOTI BO'LIMI

O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI

O'ZBEKISTON XALQ SHOIRI

RAUF PARFI

TAVALLUDINING 80 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN

“ZAMONAVIY SHE'RIYATNI O'RGANISHNING DOLZARB MASALALARI”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
MATERIALLARI

“FAN” nashriyoti
Toshkent 2023

UDK 821.512.133.09(082)

BBK 83.3(50')

Z 30

Tahrir hay'ati:

N.Mahmudov, Sh.Sirojiddinov, S.Sayyid, J.Eshonqulov, O.Jo'raboyev,
Y.Tursunov, S.Fidakar, V.S. Yelok, Y.Qosimov

Nashrga tayyorlovchilar:

Lochinbek Axmadaliyev,
Go'zal Matyakubova,
Dexkanov Qutfiddin,
Abdullayev Bilolxon

Ushbu to'plamga O'zR FA Alisher Navoiy nomidagi Davlat adabiyot muzeyi, O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat O'zbek tili va adabiyoti universiteti, Anqara Hoji Bayram Vali universiteti (Turkiya), Egey universiteti Adabiyot fakulteti Turk tili va adabiyoti bo'limi (Turkiya), O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi bilan birgalikda o'tkazgan O'zbekiston xalq shoiri Rauf Parfi tavalludining 80 yilligiga bag'ishlangan "Zamonaviy she'riyatni o'rganishning dolzarb masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari jamlangan. Konferensiya O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 18-apreldagi 204-F-sonli farmoyishining 1-ilovasida belgilangan vazifalar doirasida o'tkazilmoqda.

O'zR FA Alisher Navoiy nomidagi Davlat adabiyot muzeyi Ilmiy kengashining qaroriga ko'ra nashrga tavsiya etilgan (majlis bayoni №13/1 11.09.2023-y.).

ISBN 978-9943-19-684-1

© Alisher Navoiy nomidagi Davlat adabiyot muzeyi, 2023

© "FAN" nashriyoti, 2023

RAUF PARFI'NIN MÜNÂCÂTI ALLAH'A TÖVBENAME

Dr. Kemal Yavuz Ataman

Danışman Ltd.

(Türkiye)

Prof. Dr. Dilnavoz Yusupova

ToşDOTAU

(O'zbekiston)

Annotatsiya: Rauf Parfi O'z turk o'zbek milliy shoiri sifatida turkiy dunyo she'riyatining rivojiga ulkan hissa qo'shgan benazir shaxsdir. 1995-yilda Turkiya Diyonat Vaqfi "Qutlug' tavallaud haftasi" dasturi doirasida Munojot musobaqasini uyushtirdi va Rauf Parfi "Turkiy jumhuriyatlar va turkiy jamiyatlar shoirlari tanlovi"da "Munojot" asari bilan birinchi o'ringa sazovor bo'ldi. Bu she'rda Rauf Parfining Allohga bo'lgan muhabbati, sadoqati, ishonchi va iltijolari ifodalangan. Munojotning tasavvufiy mazmuni diqqatni tortadi, uning har bir satri dillarni larzaga solib, shoirning iztirob, dard va g'amga to'la shaxsiyatini ochib beradi. Olijanob, kamtarin, mardlikka yo'g'rilgan fe'l-atvori bilan bir qatorda yuksak tafakkur egasi bo'lgan Rauf Parfining hayoti she'rlarida o'z aksini topdi, fikrlari keng ufqlarga yo'l ochdi. Bu bebaho o'zbek-turk xalq shoiri turkiy va islom olamida yaxshi tanilishi, o'rganilishi, tan olinishi zarur. Bu mas'uliyat turkiy ziyolilar zimmasiga tushadi. Shoirni bizga eng yaxshi tanitadigan va anglatadigan she'rlarining boshida shubhasiz "Munojot" she'ri turadi.

Kalit so'zlar: Najot, Haq, Haqiqat, Sevgi, Ozodlik, Qichqiriq, Vuslat.

Özet: Rauf Parfi Öztürk, Özbek milli şairlerinden olup, Türk dünyasında şiirin gelişmesine katkılar sağlayan müstesna bir şahsiyettir. 1995-yılında Türkiye Diyanet Vakfı tarafından "Kutlu Doğum Haftası" programları çerçevesinde "Münacat" yarışması tertip edilmiştir. "Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları Şairleri Arası Münacat Yarışması"nda birinciliği Rauf Parfi Öztürk "Münacat" isimli eseriyle almıştır. Bu mükemmel Münacat şiiri, Rauf Parfi'nin Allah'a olan aşkını, sevgisini, bağlılığını, tevekkülünü ve ilticasını dile getirmektedir. Her bir satırı kalbleri titreten, ıstırap, elem ve hüznü dolu hayatını gözler önüne seren münacatın tasavvufi muhtevası dikkati çekmektedir. Asil, mütevazı, cesur bir karaktere sahip, aynı zamanda fikir adamı olan Parfi'nin, ömrü çilelerle geçmiş, hayatı şiirlerine yansımış ve düşünceleri ufuklar açmıştır. Kıymetli Özbek Türk halk şairinin Türk ve İslam dünyasında daha çok bilinmesi, tanınması, örnek alınması gerekir. Bu sorumluluk Türk münevverlerinin üzerindedir. O'nu en iyi anlatacak, tanıtacak şiirlerinin başında Türkçe yazdığı "Münacat" gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Münacat, Hak, Hakikat, Aşk, Hürriyet, Feryat, Vuslat.

Abstract: Rauf Parfi Ozturk is one of the Uzbek national poets and an outstanding personality who contributed to the development of poetry in the Turkic world. In 1995, the Turkish Religious Foundation organized the "Münacat" competition as part of the "Happy Birthday Week" program. Rauf Parfi Ozturk received the first prize in the "Competition of the Poets of the Turkic Republics and Turkic Communities" with his work "Münacat". This beautiful poem Münacat, written in Uzbek, expresses love, affection, devotion, trust and refuge of Rauf Parfi to Allah. The mystical content of the Münacat attracts attention, each line of which makes the hearts tremble and reveals his life, full of suffering, pain and sadness. Parfi,

who has a noble, modest, courageous character, as well as a man of ideas, spent his whole life in suffering. His life was reflected in his poems, and his thoughts opened horizons. This precious Uzbek-Turkish folk poet needs to be known, recognized and taken as an example in the Turkic and Islamic world. This responsibility lies with the Turkish intelligentsia. At the beginning of his poems, which best describe and introduce him, is "Münâcât".

Key words: Deliverance, Truth, Love, Freedom, Scream, Vuslat.

Giriş

Yüzyıl Özbek şiirinde çığır açan Rauf Parfi Öztürk, Özbek modern şiirinin kurucusu ve en önemli temsilcisidir. Özbekistan'da milli uyanışın önemli bir temsilcisi olan şair, dokunulmamış konuları cesaretle ele almıştır. Milliyetçi-Türkçü bir düşüncedeki Rauf Parfi, Türkistan halklarının birliği düşüncesinin her zaman önde gelen savunucularından olmuştur.

Barfi, 1999-yılında Özbekistan cumhurbaşkanı tarafından "Özbekistan Halk Şairi" ünvanıyla ödüllendirildi.

Rauf Parfi'nin şiirleri yüzyıl Özbek nazmı için tamamen farklı bir olgudur. O'nun nazmında herhangi bir olayın betimlendiği şiirlere neredeyse rastlanmaz. Rauf Parfi, insan ruhunun şairidir. Hem geçmişte, hem günümüzde yaşanan önemli hadiseler şairin duygularını güçlü bir şekilde etkiler ve O'nda bambaşka bir ruh halini meydana getirir. Şair, meydana gelen bu manzarayı bir ressam gibi resmeder. Okuyucu Barfi'nin şiirlerini okurken düşüncelere dalar. Hayal gücü gelişmemiş ve duygularını gözlemlemeyi bilmeyen kişiler bu şiirleri kolaylıkla idrak edemez.

Rauf Parfi'nin Şiir Ve Fikir Dünyası

Parfi, klasik edebiyat örneklerini idrak eden, Ali Şir Nevai'nin eserlerindeki derin manaları kavrayabilen bir şairdir. Dünya edebiyatına, özellikle Türk, İran, Rus, Fransız, Şili ve Japon şiirine belirli ölçüde vâkıftır. Rusların hakim olduğu zor devirlerde bazı konuları cesaretle eserlerinde işlemiş, milli uyanışın önde gelenlerinden olmuştur. Sade dili, şiirlerinin temasını oluşturan milliyetçi yönü dikkati çekmiştir⁴².

Rauf Parfi'nin şiirlerinde bitmek bilmeyen acı ve keder ağırlık taşır. Nitekim, gerçek bir şiirde her zaman insanın derdi kaleme alınır. Dert de kederi gerektirir. Keder insanı temizler, onun kalbini hastalıklardan, kusurlardan arındırır. Bundan dolayı olmalıdır ki, Ali Şir Nevai'nin şiirlerinde de kederin tasviri ön plandadır. Büyük Özbek şairi gazellerinden birisinde

*Kongul içra ğam kamligi asru ğamdur,
Alam yokluğu dağı kattik alamdur,⁴³
diye yazar.*

Anlam: Kalpte üzüntünün az olması da aslında büyük bir keder;
Elem eksikliği de şiddetli bir elemdir.

Parfi şiirlerinde sosyal ve evrensel konulara da değinmiştir. Latin Amerika, Afrika ve Asya edebiyatından çeviriler yapmıştır. Türkleri birlik ve beraberlik içinde görme hayalini şiirlerine taşımıştır. Bunun için anadil önemlidir. Şöyle ki, anadil gelecek nesillere kalacak

⁴² Fayzullayeva A. Özbek Şairi Rauf Parfi Öztürk'ün Şiir Dünyası // Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 2010. - № 2. - S. 179.

⁴³ Navoiy, Alisher. Navodir ush-shabob. TAT. 10 jildlik. J.2. - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi NMIU, 2011. - S. 139.

kiymetli ve mühim mirastır. Parfi'ye göre, ana dil sönmeyecek bir güneştir⁴⁴. Parfi, sadece şair değil, fikir adamıdır, zulme karşı, Hakk'ın yanında olan güçlü bir şahsiyettir. Babasının arkadaşlarıyla ilim, kültür, edebiyat sohbetlerine çocuk yaşlarda katılmış, düşünce dünyası şekillenmiştir. Şair ve fikir adamı olmasının yanında, haksızlıklara karşı mücadele eden, mazlumların yanında yer alan, hürriyet yanlısı bir münevverdir⁴⁵. Hakikat ve adaletin galibiyeti için verdiği bu mücadele, O'nun yaşadığı devirlerde kolay olmamış, şair, ülkesi ve milleti için bedeller ödemiştir⁴⁶. İlk şiirini yazdığı 1957-yılından 2003-yılına kadar şiirlerinin teması, vatan, millet, hürriyet, adalet, zulmün, haksızlığın karşısında, mazlumun, Hakk'ın yanında olmak üzerinedir.

*Bu vatan atalğan mukaddes erman,
Unga karayman-u bir his tuyaman,
Bu yurtım timsalı mengulik taşdır,
Yuregim tasıga şerim oyaman⁴⁷.
Anlamı:*

Bu vatan denilen mukaddes ukde,
Ona bakıyorum da bir his duyuyorum,
Bu yurdumun remzi bengülük taşdır,
Yüreğim tasına şiirimi oyarım.

Şair, hürriyet isteğini, bağımsız ülke hayalini "bengü taş" ifadesiyle şiirinde sembolleştirmiştir.

Şair, hürriyetini ve istiklalini kazanmış bir vatan hayalini Buhara'nın şahsında minareler ve gül bahçeleriyle sembolize etmiş, onlarla özdeşleştirmiştir. O'nun, Türkistan'a ve Türk milletine olan bağlılığı, sevgisi çok güçlüdür. Kırım Sürgünü Türklerle ilgili acıları Özbek edebiyatında ilk olarak Parfi gündeme getirmiştir. Öyle ki, çevresinde "Kırım Tatar Şairi" olarak anılmıştır. Şiirlerinde zulme, işkenceye uğrayan kadınları ele almıştır⁴⁸. Kırım Türklerinden, Kırım Sürgünü ile zulme uğrayan, annelerden, bebeklerden, çok etkilenmiştir. Parfi'nin sevgi, merhamet yüklü rakik bir kalbi vardır. Duyularını ifade eden, uzun, coşkulu, etkili bir şiir yazmıştır. Sadece ilk bölümü şudur:

*Şakär qozim, tüşläring bolsın şirin,
Sén méning cânimsän, sén méning tärim,
Änängning köksidä qäsäs yaşirin
Yürägidä oq pärçäsi, vätänim.
Nidä qıldim, nidälär qıldim, ällä,
Séni yoqdän binälär qıldim, ällä.*

⁴⁴ Sakallı E. Türk Dünyası Şairlerinde Millî Kimlik Simgesi Olarak Ana Dili // Türk Dünyası Dil Ve Edebiyat Dergisi, 39 Kasım 2015. - S. 189.

⁴⁵ Koraş H. Rauf Parfi'nin Şiirlerinde İntikam Duygusu // Acta Turcica, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl III, Sayı 1/2, Ocak, 2011. - S.329.

⁴⁶ Fayzullayeva A. Özbek Şairi Rauf Parfi Öztürk'ün Şiir Dünyası // Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 2010. - № 2. - S. 181.
⁴⁷ Parfi, Rauf. Sabr Darahti, Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, - Taşkent: 1986. Parfi, Rauf. Sabr Darahti, Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, - Taşkent: 1986. - S. 108-109.

⁴⁸ Tolaboyev O. Özbek Şairi Rauf Parfi'nin "Kırım Hayalleri" Şiir Dizisi // Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (Türklad), 2022. 6 (2). - S. 369-378.

Şeker kuzum, düşlerin olsun şirin,
Sen benim canımsın, sen benim benim,
Ana göğsünde gizlenmiş intikamsın,
Yüreğinde ok parçası, vatanım.
Diledim Allah'tan, yalvardım, ninni,
Seni ben yokluktan apardım, ninni⁴⁹.

Münacaat Nedir?

Münâcât, Arapça "necv" köklünden gelmektedir. Kulağa fısıldama, Allah'a yalvarma, dua etme demektir. Konusu Allah'a niyaz olan bir şiir türüdür⁵⁰. Münâcât, Arap ve Fars edebiyatında oldukça eskidir, zengin bir yeri vardır. Türklerin İslam dinini kabul etmeleriyle birlikte Arap ve Fars edebiyatının etkisi görülmüş, böylelikle münâcâtlar yazılmaya başlamıştır. Türklerin İslamiyeti kabul etmesinden sonra ilk edebi eser Yusuf Has Hacıp tarafından yazılan Kutadgu Bilig, münâcât ile başlar. Hoca Ahmet Yesevi'nin Divan-ı Hikmet'inde ise

*"Münâcât eyledi miskin Hâce Ahmed
İlahi kul heme bendengni rahmet"*

diye bir münâcât bulunmaktadır⁵¹.

Bunların yanında birçok büyük Türk şairinin münâcâtı vardır. Ali Şir Nevaî'nin manzum münâcâtları ise çeşitli eserlerinde yer alır. O'nun münâcâtlarının ayrı bir yeri olup, çok kıymetli, önemlidir. Garâibü's- Sığar adlı Divan'ın da:

*"İlâhâ, Padişâhâ, Kırdgârâ
Sanga açuk, nihân u aşkârâ"*

diye feryad gibi başlayan münâcâtı müstesna bir özelliğe sahiptir⁵².

Rauf Parfi'nin Münâcât'ı, Allah (CC) 'a Yakarışı, Arz u Hali

Rauf Parfi'nin nazmında *Münacat* adlı şiir ayrı öneme sahiptir. Şiir, hür olarak doğan ve ömür boyu özgürlük için mücadele veren kişinin bu yolda yaptığı veya yapamadığı iyi ya da kötü amelleri için Yaradan'a münacatı şeklinde kaleme alınmıştır.

Parfi, ana dilini, Türkçeyi güneş gibi gelecek nesillere miras kalacak emanet olarak görmektedir. Türkçe olarak yazdığı münâcâtı ; sevgi, İlahi aşk, arz, hal, tevbe, vuslat, iştihak, derd, elem, ıstırap, acz, çaresizlik, havf, reca, haşyet, tevbe, dua, ölüm, hayat gibi bir çok şeyi ihtiva etmektedir. Hak, Allah(CC) aşığı olarak bir çok isteğini, endişesini, halini kalbinden diline akan satırlarla, yalvarış, yakarış, tazarru ve niyazla Rabbine arz etmiştir.

Şiir, şairin

"Feryadımı işit kadir Allah'ım

⁴⁹ Koraş H. Rauf Parfi'nin Şiirlerinde İntikam Duygusu //Acta Turcica, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl III, Sayı 1/2, Ocak, 2011. – S.343.

⁵⁰ Koçin A. Divan Şiirinde Münâcât. Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998. – S.1-2.

⁵¹ Ercilasun A.B. Başlangıcından XIII. Yüzyıla Trk Nazım ve Nesri. Büyük Türk Klasikleri, Cilt I. İstanbul, 1985. – S.138-139.

⁵² Levend A.S. Ali Şir Nevai'si. Cilt II, Ankara, 1966. – S.21.

Aşk sensin, aşık sen, aciz kulum ben⁵³,
şeklindeki yalvarışı ile başlar. Bu da, Ali Şir Nevaî'nin aşağıdaki dizelerini akla getirir:
*Işk sensan dağî yu âşıkseñ,
Yana ma'suklukka lâyıksen⁵⁴.*

Anlamı:

Aşk Sensin, âşık de Sensin, yine ma'sûk olmaya layık de Sensin.

Dünyanın yaratılışı ile ilgili şöyle bir hadis vardır: "Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim." Ezelde hiç kimse ve hiç bir şey yoktu. Sadece Allah vardı. O, tanınmak ve bilinmek, sevilmeğe istedi ve insanı yarattı. Böylece âlem ve âdem yaratıldı. Allah, bu âlemi Peygamber Efendimiz için yarattı. Âlem va âdemden murat, Peygamber Aleyhisselam'dı. Allah Peygamber Efendimizi güzel ahlâk sahibi, kusursuz bir âşık olduğu için sevdi, O'na "Habibim" diye hitap etti.

Tasavvuf felsefesine göre insan, birbirinin zıddı olan iki temelden yani madde ve ruhtan ibarettir. Dolayısıyla insanda bu iki temelin özellikleri bulunur. Şayet maddiyat kazanırsa hayvanilik, ruh tarafı galip gelirse insanda ilahilik güçlenir. Ruh, cismin esaretine düşmemelidir, aksine, cisim ruh için bir vasıta olmalıdır. Rauf Parfi, Yaradan'a ruhunu arındırması ve inancını güçlendirmesi için yalvarır.

*İman ver ruhuma, cismime can ver
Yoğur çamurumu yeniden pakla.
Aciz damaruma taptaze kan ver
Aydınlat yolumu karamı akla⁵⁵.*

Şiir, biçim bakımından 3 bölümden yani 3 adet soneden oluşur. İlk bölüm şartlı olarak Âlem ve Âdem'in Yaratılışı şeklinde adlandırılabilir. Bu, saadet asrına kadar devam eden dönemdir. İkinci bölüm de iki cihan serveri Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.) insanlığa resul olarak gönderildiği hidayet dönemidir. Üçüncü bölüm de Peygamber Efendimizin vefatından sonraki dönemi içine alır. Son dönem nebilik kapılarının kapandığı, insanları doğru yola çağırma vazifesinin seçkin âlimlerin, şeyh ve velilerin üzerine düştüğü dönemdir. Şiirde insanlık tarihinin bu üç dönemi "İman ver ruhuma, cismime can ver" (1.bölüm), "kitap uzattı", "Dileğin kabulüm bin gel atını" (2.bölüm) ve "Herkes bir ağızdan diledi necat" (3.bölüm) dizeleri ile son derece bir ustalıkla sembolik bir dille beyan edilir.

Parfi, bu şiirinde yaratılışın hikmetine aşına, kulluk şuuruna vakıf, dünyanın fani, ahiretin baki, canın emanet olduğunun farkındadır. Hayatın zorlu ve çetin bir imtihan yeri, ölümün ise bir vuslat ve necat olduğuna işaret etmektedir.

Rauf Parfi'nin münâcâtı baştan sonra gerçek hayatını, ahvalini yansıtmaktadır. Şairin satırlarında aciziyetini, dertlerini, ıstıraplarını, günahlarını, aşkını, nazlarını, korkularını, ümitlerini, çaresizliğini, çılgınlıklarını, feryadını, fğanını, imanını, sevgisini, sadakatini, tevekkülünü, tevazuunu, teslimiyetini görmek mümkündür. Şiirin tamamı samimi, halis, saf, sade bir kalbin, duyguların temiz bir dille terennümü halindedir. Bu satırlar yaşanmışlıkların dışı tezahürüdür. Aşığı olduğu Allah'a kavuşma iştihakı Rauf Parfi'yi ilerleyen yaşlarda daha çok sarmıştır.

⁵³ Türkiye Diyanet Vakfı, Haber Bülteni, Mayıs-Temmuz, 1995, Sayı 34-35. – S.31.

⁵⁴ Navoyi Alisher. Xamsa. Sab' ai sayyor. – Toshkent: Tamaddun, 2022. – B. 17.

⁵⁵ Türkiye Diyanet Vakfı, – S. 31.

Sonuç

Rauf Parfi, edebi yönü çok kuvvetli, şiirleri ile çığır açan büyük bir Özbek Türk şairidir. O aynı zamanda idealist, mücadeleci, büyük bir fikir, eylem, hareket adamıdır. Rauf Parfi, Türk ve İslam dünyasının tanınması, bilmesi gereken yüksek ahlaka, vicdana sahip, merhametli, sevgi dolu bir insandır. O, Allah'a aşık, bir mümin, müslümandır. Hak'tan, mazlumdan, hürriyetten, istiklalden yana her türlü çile ve sıkıntıya katlanmış, fedakar, cefakar, vefakar bir insandır.

Hakkı, hakikati haykıran, Rauf Parfi'nin münâcâtı O'nun ne kadar duygulu, ince ruhlı, yufka yürekli, temiz kalbi olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Rauf Parfi, hem İlahi aşk, hem de edebi sanatlar itibarıyla gerek Türk dünyasına, gerek yeni nesillere kolay ve hızlı bir şekilde tanıtılabilir. Parfi'nin imanı, insan ve vatan sevgisi, hakikat ve adalet tutkusu örnek gösterilebilir. Bazı şahsiyetler bütün insanlık için önem taşır. Rauf Parfi Türk dünyasının sembol şairlerinden birisi olabilir. Özbekistan'da, Türkiye'de, Türk Dünyasında tarihin muhtelif dönemlerine damga vuran Parfi ve benzeri şairler insanlığın müşterek kıymetleri, şahsiyetleri olarak çeşitli programlarla, çalışmalarla bütün dünyaya tanıtılabilir. Şair Rauf Parfi Öztürk, Maveraünnehir havzasında yükselen medeniyetin modern döneme yansıyan yüksek şahsiyetlerinden bir simadır. O tarihin elem ve ıstırap dolu sahifelerinden alınarak insanlığa sunulabilir.

Kaynakça:

- Ercilasun, Ahmet Bican, "Başlangıcından XIII. Yüzyıla Trk Nazım ve Nesri", Büyük Türk Klasikleri., Cilt, I. İstanbul, 1985, S.138-139.
- Fayzullayeva, Abide. "Özbek Şairi Rauf Parfi Öztürk"ün Şiir Dünyası". Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi. 2010. X.2.
- Hazar, Mehmet. "Özbek Şairi Rauf Parfi", Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume (2009).4/8.
- Kocaoğlu, Timur. "Çağdaş Özbek Şiiri". Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 1, Ankara, 1996. TDK.
- Koçın, Abdühekim. "Divan Şiirinde Münâcât", Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998, S.1-2.
- Koraş, Hikmet. "Rauf Parfi'nin Şiirlerinde İntikam Duygusu", Acta Turcica, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl III, Sayı 1/2, Ocak, 2011, S.322-352.
- Korkmaz, Mustafa. "Özbekistan'ın Çağdaş Şairleri Üzerine Değerlendirme", Milli Kültür Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı2, S. 85-98.
- Levend, Agah Sırrı. "Ali Şir Nevayi", Cilt II, Ankara, 1966, S.21.
- Navoiy, Alisher. Navodir ush-shabob. TAT. 10 jildlik. J.2. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi NMIU, 2011.
- Navoiy, Alisher. "Xamsa. Sab' ai sayyor". – Toshkent: Tamaddun, 2022.
- Parfi, Rauf. "Sabr Darahti", Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent, 1986.
- Sakallı, Erol. "Türk Dünyası Şairlerinde Milli Kimlik Simgesi Olarak Ana Dili". Türk Dünyası Dil Ve Edebiyat Dergisi / 39, Kasım 2015, S. 179-196.
- Tolaboyev, Olim. "Özbek Şairi Rauf Parfi' Nin "Kırım Hayalleri" Şiir Dizisi. Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (Türklad), 2022. 6 (2), 369-382.
- Türkiye Diyanet Vakfı, Haber Bülteni, Mayıs-Temmuz, 1995, Sayı 34-35, S.31.

MUNDARIJA

Rauf Parfi hayoti va ijodining tadrijiy sanalari.....	4
---	---

SHOIR RAUF PARFI ZAMONDOSHLARI XOTIRASIDA

Usmon Azim. Rauf Parfi haqida	7
Xurshid Davron. Rauf Parfiga gulchambar.....	13
Ahmad A'zam. Kunduzning rangi.....	25
Nazar Eshonqul. Rauf Parfi nigohi	27
Bahrom Ro'zimuhammad. Ruhparvar yoxud o'zbek postmodern she'riyatining asoschisi	33
Mamlakat Jo'raboyeva. Bizning Tursun yoki Raufni eslab.....	38
O'roz Haydar. Hali kashf etilmagan qit'a.....	41
Muqaddas Abdurahmonova. Otam haqida.....	45
Shodmonqul Salom. Rauf Parfiga.....	50

RAUF PARFI IJODIY MEROSINING O'RGANILISHI

Abdulla Ulug'ov. Hassos shoir.....	51
Hikmet Koraş. Parfi'nin şiirlerinde arayışlar ve arayışlara örnekler.....	80
Yashar Qosim. Rauf Parfi va avloddoshlari ijodida san'at va san'atkor konsepti	91
Dilmurod Quronov. Shoirga haykal qo'yaylik	97
No'monjon Rahimjonov. Badiiy did va estetik saviya.....	102
Shomirza Turdimov. Turk dunyosining shoiri	112
Salimaxon Mirzayeva. Bir qushcha sayradi ruhim ichinda	114
Muqaddasxon Tojiboyeva, Zeboxon Qobilova. Rauf Parfi – ruhiyat musavviri.....	117
Ilhom G'aniyev. Kim u fikr sochayotgan olamga?.....	120
Kemal Yavuz Ataman, Dilnavoz Yusupova. Rauf Parfi'nin münâcâti Allah'a tövbename	136
Olim Oltinbek. Rauf Parfi – jahonshumul shoir.....	142
Otajon Norov. She'riyat va shaxsiyat.....	150
Qahhor Yo'lehiyev. Miniatur tasvir ustasi.....	155
Obidaxon Fayzullayeva. Rauf Parfi sonnetlarida obrazlar tasviri	160
Sh.N.Axmedova, M.A.Xudoyqulova. Shoir ijodi haqida bahslar	166
Go'zal Matyoqubova. Rauf Parfi she'riyatining ma'rifiy-ruhiy tarovati	170
Anvarbek Allambergenov. She'riyatda umumbashariy qadriyatlar talqini	177
Muqaddas Abdurahmanova, Mamajonova Durdona. Rauf Parfi ijodida okkazional – oksyumoronlar.....	180
Ravshanbek Egamberdiyev. Shoiming so'zi – o'zi.....	184